

POSTANOWIENIE

Dnia 7 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku M. J.
przy uczestnictwie R. J., K. J. i L. K.
o stwierdzenie nabycia spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 7 czerwca 2019 r.,
zażalenia wnioskodawczyni i uczestników postępowania R. J. i K. J.
na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 23 stycznia 2019 r., sygn. akt IV Ca (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 23 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w W. odrzucił apelacje R. J. oraz K. J. wniesione od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 2 lutego 2017 r. Wskazał, że apelacje w imieniu uczestników postępowania wniósł adw. P. S. Nie przedstawił on jednak w określonym przez sąd terminie dokumentu pełnomocnictwa, z którego wynikałoby jego umocowanie do wniesienia stosownych środków zaskarżenia. Tym samym wniesione apelacje należało

odrzuć bowiem w imieniu uczestników postępowania czynności wniesienia dokonał podmiot działający bez umocowania.

Sąd Okręgowy zaznaczył również, że w wykonaniu wezwania sądu w dniu 15 listopada 2018 r. adw. P. S. przedłożył pełnomocnictwa udzielone mu przez K. J. i R. J. do reprezentowania ich w postępowaniu w sprawie IV Ca (...), zaznaczając jednocześnie, iż uczestnicy postępowania udzielili mu pełnomocnictwa procesowego również w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji bezpośrednio na rozprawie. Zdaniem Sądu, analiza akt sprawy, w tym protokołów z rozpraw, wskazuje, iż twierdzenie pełnomocnika o dysponowaniu umocowaniem udzielonym mu przez uczestników postępowania na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego nie znajduje uzasadnienia. W toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji adw. P. S. nie przedstawił dokumentu wskazującego na udzielenie mu pełnomocnictwa do działania przed Sądem Rejonowym. Ponadto z oświadczeń składanych przez K. J. i R. J. na etapie rozpoznawania sprawy przez Sąd pierwszej instancji jednoznacznie wynika, że uczestnicy postępowania działali osobiście w sprawie.

W zażaleniu na powyższe rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego zarzucono naruszenie art. 370, 357 § 2 i 89 § 2 k.p.c., wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia w przedmiocie oddalenia apelacji uczestników postępowania K. J. oraz R. J. oraz merytoryczne rozpoznanie ich apelacji. W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że w sprawie doszło do skutecznego udzielania pełnomocnictwa adw. P. S. przez uczestników postępowania K. J. i R. J. do wniesienia apelacji. Jednocześnie zaznaczono, że w wykonaniu zarządzenia Sądu Okręgowego z dnia 31 października 2018 r. przełożono aktualne pełnomocnictwa dla adw. P. S. udzielone mu przez uczestników postępowania K. J. i R. J.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że samo udzielenie pełnomocnictwa nie jest równoznaczne z jego udokumentowaniem. Pojęcie „pełnomocnictwa” wiąże się bowiem z jednej strony z pochodzącym od mocodawcy umocowaniem pełnomocnika do działania w imieniu mocodawcy, z drugiej strony pojęcie to odnosi się również do dokumentu stwierdzającego stosowne

umocowanie do podejmowania czynności procesowych w imieniu mocodawcy. Udzielenie pełnomocnictwa (rozumianego jako umocowanie) może nastąpić w dowolnej formie: ustnej lub pisemnej. Wymogiem skuteczności aktu udzielenia pełnomocnictwa i w konsekwencji dopuszczenia prawnej możliwości podejmowania przez pełnomocnika czynności procesowych w imieniu mocodawcy w postępowaniu sądowym jest wykazanie przed sądem tego umocowania odpowiednim dokumentem. Zgodnie bowiem z art. 89 § 1 k.p.c., pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo (rozumiane jako dokument potwierdzający umocowanie) z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2006 r., I CZ 8/06, OSP 2006, nr 12, poz. 141; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2006 r., I PK 124/06, Monitor Prawa Pracy 2007, nr 5, poz. 256 i orzeczenia tam powołane). Zarysowana powyżej relacja oznacza, że dokument pełnomocnictwa oraz jego wydanie nie mają znaczenia konstytutywnego, gdyż taki skutek posiada samo udzielenie umocowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., II PK 235/07, OSNP 2009, nr 15-16, poz. 198, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2008 r., II UK 75/08, nie publ., oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2011 r., I UK 78/11, nie publ.). Dokument pełnomocnictwa jest jednak niezbędnym dowodem potwierdzającym istnienie umocowania pełnomocnika do działania w imieniu strony. Dowód ten nie podlega zastąpieniu żadnym innym środkiem dowodowym, gdyż wobec sądu i strony przeciwnej za pełnomocnika działającego z właściwym umocowaniem może uchodzić tylko osoba, która wykazała swe umocowanie odpowiednim dokumentem pełnomocnictwa (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2003 r., III CZP 54/03, Prokuratura i Prawo 2004 nr 4, poz. 33 oraz z dnia 23 marca 2006 r., II CZ 11/06, nie publ.). Zgodnie z art. 89 § 2 k.p.c., w toku sprawy pełnomocnictwo może być udzielone także ustnie na posiedzeniu sądu przez oświadczenie złożone przez stronę i wciągnięte do protokołu.

Sąd drugiej instancji trafnie uznał, że adw. P. S. nie wykazał, aby stosowne pełnomocnictwo zostało mu udzielone ustnie na posiedzeniach sądu przed Sądem pierwszej instancji. Z treści protokołów tych posiedzeń rzeczywiście wynika, że adw.

P. S. był traktowany jako pełnomocnik uczestników postępowania R. J. i K. J., ale w żadnym z tych protokołów nie wciągnięto do nich oświadczeń tych uczestników o udzieleniu pełnomocnictwa adw. P. S. W tych okolicznościach wniesione w imieniu tych uczestników przez adw. P. S. apelacje dotknięte były brakami formalnymi w postaci braku pełnomocnictwa procesowego osoby, która wniosła te apelacje. Braku tego nie sanowała odpowiedź adw. P. S. z dnia 13 listopada 2018 r. (k. 723) - złożona na zarządzenie sędziego Sądu Okręgowego z dnia 31 października 2019 r. (k. 722) - w której powołał się on na bliżej niesprecyzowaną rozprawę przed Sądem pierwszej instancji, na której doszło do udzielenia mu ustnie pełnomocnictwa procesowego. W sytuacji, w której oświadczenia te nie zostały wciągnięte do protokołów tych posiedzeń, a ich treść nie została sprostowana według zasad przewidzianych w przepisach postępowania, nie można uznać, aby na podstawie wyżej powołanej odpowiedzi wykazano udzielenie adw. P. S. przed Sądem pierwszej instancji ustnie do protokołu pełnomocnictwa procesowego oraz jego zakresu.

Jednakże do odpowiedzi na wezwanie do uzupełnienia braków formalnych apelacji adw. P. S. nadesłał także pełnomocnictwa udzielone mu przez uczestników K. J. (k. 724) i R. J. (k. 725). Stosowne dokumenty zostały poświadczane za zgodność z oryginałem stosownie do wymagań stawianych przez art. 4 ust. 1b ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (jedn. tekst: DZ. U. z 2018 r. , poz. 1184 ze zm.) w zw. z art. 89 § 1 k.p.c. Przez nadesłanie tych pełnomocnictw został uzupełniony brak formalny apelacji uczestników postępowania przez wykazanie uprawnienia adw. P. S. do ich wniesienia. Z treści tych pełnomocnictw – które jak każde oświadczenie woli podlegają wykładni - wynika, że obejmują one nie tylko umocowanie w sprawie zawisłej przed Sądem Okręgowym o sygn. akt IV Ca (...), ale także do wszystkich łączących się z tą sprawą czynności faktycznych i procesowych, we wszelkich postępowaniach sądowych (...), we wszystkich instancjach. Skoro w nadesłanych pełnomocnictwach mowa jest o postępowaniach we wszystkich instancjach – a więc także przed sądem pierwszej instancji, które już się nie toczyło – to z tego należy wywieść wolę mocodawców do potwierdzenia dotychczasowych czynności procesowych zdziałanych w ich imieniu przez adw. P. S. w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, w tym więc

także czynności złożenia w ich imieniu wniosku o sporządzenie i doręczenie im uzasadnienia postanowienia zaskarżonego apelacjami przez uczestników postępowania. Możliwe jest potwierdzenie przez stronę na etapie postępowania apelacyjnego czynności procesowych działających przez pełnomocnika procesowego działającego bez umocowania przed sądem pierwszej instancji, chyba że chodzi o osobę, która w ogóle nie mogła być pełnomocnikiem strony (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 2004 r., III CZP 32/04, OSNC 2006, nr 1, poz. 2 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 133).

Z tych względów odrzucenie apelacji przez Sąd Okręgowy na podstawie art. 373 k.p.c. było niezasadne, co uzasadniało uchylenie zaskarżonego postanowienia na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 i 13 § 2 k.p.c. Z uwagi na skuteczne wniesienie zażalenia tracił na znaczeniu podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 357 § 2 k.p.c. przez wadliwe doręczenie pełnomocnikowi uczestników postępowania i wnioskodawczyni odpisu postanowienia zaskarżonego zażaleniem.

aj